

**Een archeologisch inventariserend
veldonderzoek (IVO) door middel van een
proefsleuf aan de Grotestraat 19-21 te
Cuijk, gemeente Cuijk (N.-Br)**

M.C. Botermans & P.J.A. Stokkel
Met bijdragen van K.L.B. Bosma & J.R. Veldhuis

ARC-Rapporten 2009-224

Geldermalsen
26 november 2009
ISSN 1574-6887

Colofon

Een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van een proefsleuf aan de Grotestraat 19-21 te Cuijk, gemeente Cuijk (N.-Br)

ARC-Rapporten 2009-224
ARC-Projectcode 2009/210

Opdrachtgever
Gemeente Cuijk, mevr. F. Jurgens
Bevoegd gezag
Gemeente Cuijk, mevr. F. Jurgens
Beheer en plaats van documentatie
Archaeological Research & Consultancy

ARCHIS nummer onderzoek
35845

Tekst
M.C. Botermans & P.J.A. Stokkel
Met bijdrages van
K.L.B. Bosma & J.R. Veldhuis
Kaartmateriaal
M.C. Botermans
Fotografie
M.C. Botermans & C.G. Koopstra
Tekstuele aanpassingen en redactie
N. van Malssen

Status
definitieve versie

Autorisatie — M.J.M. de Wit

Uitgegeven door
ARC bv
Postbus 41018
9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Omslag
Foto van de aangetroffen munt van keizer Traianus. Foto: C.G.
Koopstra

Geldermalsen, 26 november 2009

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

1 Inleiding

1.1 Aanleiding voor het onderzoek

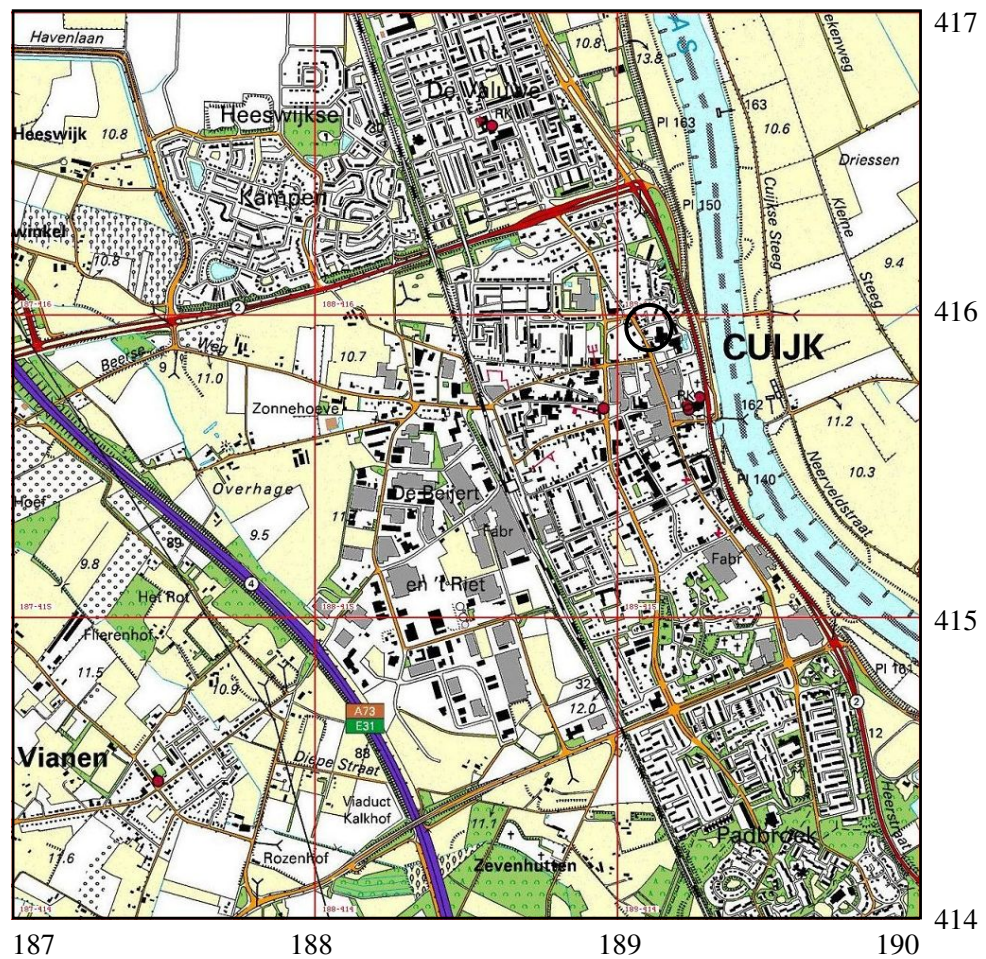
Mw. F. Jurgens heeft namens de gemeente Cuijk aan Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) opdracht verleend voor het uitvoeren van een archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van een proefsleuf op de locatie Grotestraat 19-21 in Cuijk. Het terrein is van hoge archeologische waarde. Op de onderzoekslocatie zal nieuwbouw worden gerealiseerd. Vanwege de onderkeldering van de toekomstige bebouwing zal de bodem verstoord worden. Conform de per 1 september 2007 in werking getreden Wet op de archeologische monumentenzorg dient voor de versterking de archeologische waarde van de locatie in kaart te worden gebracht. Het proefsleufonderzoek is uitgevoerd op 30 juni 2009. De projectleiding was in handen van ing. M.C. Botermans; de veldtechniek werd verzorgd door van mw. drs. J.J. van Ams en dhr. G. Hordijk. Twee leden van de AWN, dhr. J. Kusters en dhr. J. Koeling, hebben geassisteerd bij het veldwerk. Om tot een goede waardering van de archeologische waarden op de onderzoekslocatie te komen zijn enkele boringen geplaatst door dhr. J. Wijnen (fysisch geograaf Econsultancy). De resultaten van dit onderzoek zijn in dit rapport opgenomen. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de eisen die gesteld worden in de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA) van het ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap, versie 3.1.

1.2 Ligging van het onderzoeksgebied

Het plangebied betreft het erf achter de panden Grotestraat 19 en 21, dat toegankelijk is via de Kerkstraat. De locatie ligt in de dorpskern van Cuijk, binnen de contouren van een Midden-Romeinse *vicus* (rurale nederzetting). In de nabijheid van de onderzoekslocatie staat een Rooms-Katholieke kerk. Het plangebied beslaat een oppervlak van 575 m². De huidige bebouwing (schuur) was ten tijde van het veldwerk nog aanwezig.

1.3 Objectgegevens

Provincie	Gelderland
Gemeente	Cuijk
Plaats	Cuijk
Toponiem	Cuijk Grotestraat 19-21
Kaartblad	46a
Coördinaten	189175/415740 189222/415740 189222/415710 189175/415740
Periode	Neolithicum tot Nieuwe Tijd
Type object	Nederzettingsterrein
Type bodem	Opgehoogde stadsgronden
Geomorfologie	Terrasafzettingen

Legenda

Onderzoekslocatie

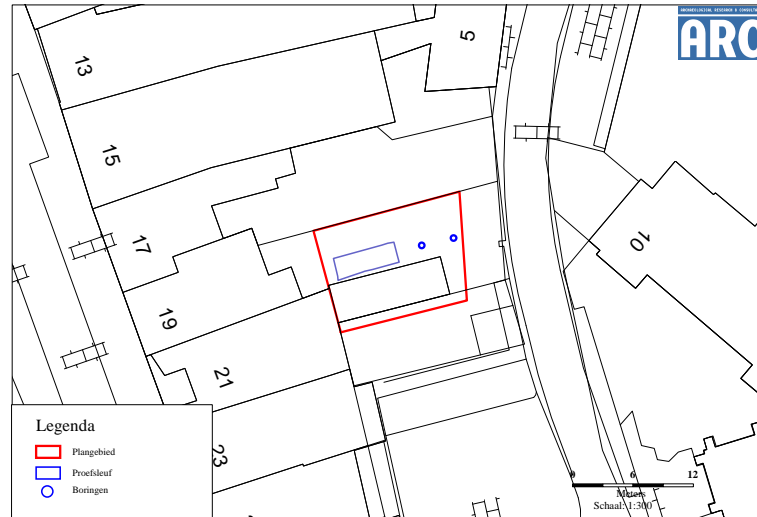
Afbeelding 1 Topografische kaart van de onderzoekslocatie (omcirkeld) en omgeving, voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

1.4 Doel van het onderzoek

Het onderzoeksgebied valt binnen de contouren van AMK-terrein 15716, een monument van hoge archeologische waarde (afb. 10). Dit gebied is tevens als archeologisch monument op de CHW van Noord-Brabant aangegeven (afb. 8) en op de gemeentelijke beleidsadvieskaart (afb. 9). Aan de achterzijde van de Grotestraat 19-21 zal een verbouwing van bestaande panden en de bouw van een nieuwe woning plaatsvinden. Door de bouwplannen worden de verwachte archeologische waarden bedreigd. Door middel van een inventariserend archeologisch onderzoek dient de waarde van de vindplaats vastgesteld te worden. Op basis van deze waardering kan door het bevoegd gezag een selectiebesluit ten aanzien van de behoudenswaardigheid genomen worden. Hierna kan bekeken worden hoe deze archeologische waarden in de verdere planvorming kunnen worden betrokken. In het Programma van Eisen (PVE), dat is opgesteld door prof. dr. A.V.A. Bosman en mw. drs. S.M. van Roode (Past2Present) in opdracht van de gemeente Cuijk, zijn de volgende vraagstellingen geformuleerd ¹:

- 1 *Hoe is de geologische en bodemkundige opbouw van het landschap met betrekking tot het onderzoeksgebied ?*
- 2 *In hoeverre is de bodemopbouw verstoord?.*
- 3 *Is er sprake van een gelaagde deklaag van natuurlijke of opgebrachte afzettingen? Zo ja, wat is de correlatie ervan met de conservatiegraad van de vindplaats?*
- 4 *Is de vindplaats verstoord? Zo ja, in welke mate?*
- 5 *Zijn er sporen aanwezig en wat is de gaafheid daarvan in horizontale en verticale zin?*
- 6 *In hoeverre sluiten de sporen aan op die in het ten zuiden aanpalende perceel?*
- 7 *Is er een horizontale en/of verticale stratigrafie en periodisering te herkennen in de opbouw van de vindplaatsen? Zo ja, is er sprake van gescheiden zones (clusters) en/of niveaus?*
- 8 *Is bij nader onderzoek opgraven in meerdere vlakken noodzakelijk en zo ja, hoeveel en waar?*
- 9 *Wat is de datering van de vindplaats (begin-eind)?*
- 10 *Om wat voor type vindplaats gaat het in welke periode?*
- 11 *Wat is de relatie tussen de vindplaats en het natuurlijke landschap?*
- 12 *Tot welke vondsttypen of vondstcategorien behoren de vondsten en wat is hun datering?*
- 13 *Wat is de staat van conservering van sporen en vondsten?*
- 14 *Wat is de spoor- en vondstdichtheid?*
- 15 *Welke aanbevelingen zijn er te geven na afsluiting van het proefsleuvenonderzoek m.b.t. het vervolgonderzoek, eventueel te nemen behoudsmaatregelen en maatregelen die genomen dienen te worden voor gebieden aangrenzend aan het plangebied?*
- 16 *Belangrijkste aspect bij vraag 14: kan direct worden opgeschaald naar een opgraving?*

¹het PvE is goedgekeurd door provinciaal archeoloog dr. M. Meffert.

Afbeelding 2 Lokatie van de proefsleuf met boringen.

1.5 Onderzoeksgeschiedenis

In het centrum van Cuijk zijn in de loop der jaren diverse archeologische onderzoeken uitgevoerd (afb. 11). Helaas is niet al dit onderzoek in detail gepubliceerd. In het direct ten zuiden aangrenzende terrein is een opgraving uitgevoerd, waarbij een standgreppel van een gebouw uit de Midden-Romeinse Tijd en ten oosten daarvan enkele contemporaine kuilen zijn aangetroffen (Van Enckevort & Thijssen 2002). Tevens is de bocht van de binnenste gracht van het Laat-Romeinse *castellum* aangesneden. Op basis van enkele grafvondsten is de zuidelijke begrenzing van de Romeinse *vicus* bekend, namelijk ter hoogte van de Fraterstraat. De noordelijke begrenzing is niet bekend. De oostelijke begrenzing is de Maas en de westelijke begrenzing ligt ruim van de Grotestraat verwijderd, zoals blijkt uit archeologische waarnemingen op de achtererven van de even huisnummers (bijvoorbeeld 16 en 18-20) aan die straat. Wel is de verwachting hoog dat er in het plangebied Laat-Romeinse sporen zullen worden aangetroffen. Het plangebied ligt ten westen van de zone waarin de walfundering voorkomt van het Laat-Romeinse *castellum* en ligt midden in het tracé van de binnenste gracht (Van Enckevort & Thijssen 2002).

1.6 Werkwijze

De proefsleuf werd van oost naar west aangelegd, parallel aan de op 50 cm afstand gelegen zuidmuur van de nog af te breken schuur (afb.2 en 3). Door de beperkt beschikbare ruimte kon alleen met een minigraver gegraven worden. Tevens moest de stort extra omgezet worden om nieuwe stort kwijt te kunnen. In de proefsleuf zijn twee vlakken aangelegd. Het eerste vlak is laagsgewijs aangelegd tot in de Romeinse ophogingslaag op een diepte van 1,2 m –mv over een lengte en breed-

Afbeelding 3 Locatie van de proefsleuf voor aanleg. Foto: M.C. Botermans.

Afbeelding 4 Deel van vlak 2 met het daarbovenop gelegen vlak 1. Foto: M.C. Botermans.

te van 2×2 m. Nadat de op dit vlak aanwezige sporen gedocumenteerd waren en de stort omgezet was, werd het vlak verder verdiept tot vlak 2. Dit geschiedde in segmenten van 2×1 m vanwege het instortingsgevaar van het profiel. Op afb. 4 is vlak 1 met een deel van vlak 2 te zien. Op bepaalde vlakken is in overleg met het bevoegd gezag van het PvE afgeweken in verband met de veiligheid. Het gaat hierbij vooral om het couperen van spoor 5 dat op een diep vlak lag (afb. 5). Tevens is het vanwege ruimtegebrek niet mogelijk gebleken om de gehele proefsleuf open te leggen. In plaats van de beoogde 12 m is 6,5 m van de totale lengte opgegraven. Er zijn twee extra boringen gezet in het verlengde van de put om de bodemopbouw in kaart te brengen. De vondsten die gedaan zijn bij het aanleggen van het vlak zijn zoveel mogelijk gekoppeld aan de verschillende ophogingslagen of per segment (2×1m) verzameld wanneer de herkomst van de vondst onbekend was. Bij de aanleg is intensief gebruik gemaakt van de metaaldetector. De sporen in vlak 1 zijn allemaal gecoupt, ingetekend op schaal 1:20 en afgewerkt, omdat deze sporen vernietigd zouden worden bij de aanleg van vlak 2. Ook het profiel is ingetekend op schaal 1:20. Op afbeelding 2 zijn de locatie van de proefsleuf en de boringen weergegeven. Op afbeelding 3 is de situatie vóór de graafwerkzaamheden afgebeeld.

2 Resultaten

2.1 Bodemopbouw

De bodem bestaat uit drie ophogingsniveaus (afb. 6). Direct onder de klinkerverharding bevindt zich een 50 cm dikke recente ophogingslaag (sp 901). Hieronder bevindt zich een 60 cm dikke ophogingslaag waaruit een relatief grote hoeveelheid vondstmateriaal is verzameld (bijlage 1). In deze laag zijn de *tibia*, *femur* en een *pelvis*fragment van een gans aangetroffen (vnr. 3). De overige vondsten betreffen vondsten uit de Nieuwe Tijd, waaronder een 19e/20e eeuwse steel van een kelkglas. Daarnaast zijn in deze laag enkele Romeinse vondsten gedaan, die hier door opspit in terecht gekomen kunnen zijn. Onder de nieuwtijdse laag is een 60 cm dikke Romeinse ophogingsfase aangetroffen (sp 3). Hoewel ook in deze laag enkele nieuwtijdse vondsten zijn gedaan, is het merendeel van de vondsten Romeins. De belangrijkste vondst is een dupondius van keizer Traianus, die dateert uit de het begin van de 2e eeuw (vnr. 8). De faunaresten in deze laag betreffen uitsluitend runderbotten (vnr. 2). Onder de Romeinse laag is een bioturbatielaag aangetroffen die in de daaronder gelegen natuurlijke terrasafzettingen is gevormd.

Het eerste vlak is aangelegd op gemiddeld 1,2 –mv (12 m +NAP), 10 cm in de Romeinse ophogingslaag. Vlak 2 is aangelegd in de schone C-horizont. Het profiel (afb. 6) laat samen met de boorkolommen zien dat de C-horizont oostwaarts in de richting van de kerk oploopt, namelijk 40 cm over 12,5 m. De Romeinse cultuurlaag is aan de oostzijde een stuk minder dik dan aan de westzijde van het plangebied. Mogelijk heeft deze laag als egalisatie van het terrein gediend. Het hoogteverschil in de Nieuwe Tijd en in het heden is nihil (10 cm over 20 m). De nieuwtijdse ophogingslaag heeft daarom ook (bedoeld of onbedoeld) voor egalisatie van het terrein gediend. In het noordprofiel is één kuil aangetroffen, die niet in het vlak zichtbaar was. Het gaat om spoor 7, dat zijn oorsprong heeft in de Romeinse ophogingslaag (sp 3). Het spoor is aangetroffen in de uiterste oosthoek van de proefsleuf.

2.2 Sporen

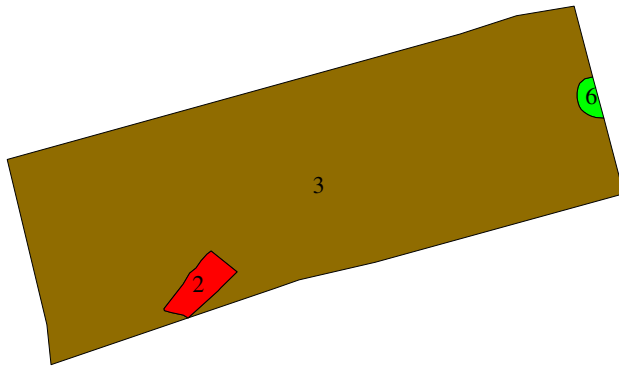
Op vlak 1 zijn twee sporen aangetroffen, die hun oorsprong vinden uit de hierboven gelegen nieuwtijdse laag. Beide sporen zijn gecoupt. Het gaat hier om een kuil (sp 6) in het uiterste oosten van de put en een puinconcentratie (sp 2) in het zuidwestelijke deel van de put. De kuil is niet geheel vrijgelegd, maar mogelijk gaat het om een ronde kuil met een diameter van 50 cm, hoewel een ovale vorm niet kan worden uitgesloten. Het spoor is gecoupt in het oostprofiel en vindt zijn oorsprong in spoor 902. In dit spoor is vondstmateriaal uit de Nieuwe Tijd aangetroffen (vnr. 9), waaronder een pijpenkop uit de 18e eeuw. De diepte van het spoor is 44 cm, het heeft een ronde bodem en doorsnijdt spoor 3. De puinconcentratie (sp 2), die een vulling lijkt te zijn van de nieuwtijdse ophogingslaag, heeft op vlak 1 nog een diepte van 20 cm. In dit spoor zijn vondsten gedaan die dateren uit de Romeinse Tijd en een fragment leisteen dat dateert uit de Late Middeleeuwen of de Nieuwe Tijd. Vlak 2 is 10 cm diep in de C-horizont aangelegd op 2,1 m –mv. Door de kleine vlakjes die per keer aangelegd werden en het deels instorten van het

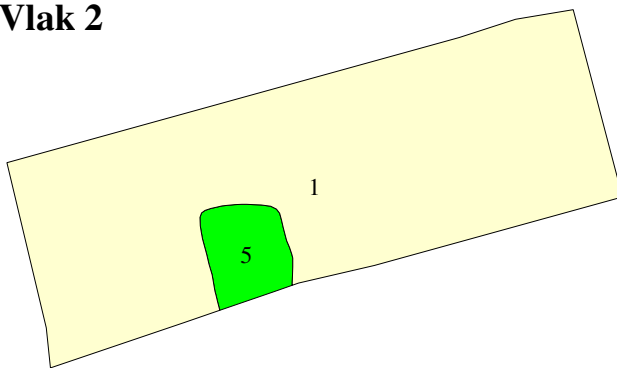
Afbeelding 5 Spoor 5 op vlak 2, onder de Romeinse ophogingslaag. Foto: M.C. Botermans.

profiel waren de sporen moeilijk waarneembaar. In het zuidwestelijke deel van de put is een groot vierkant spoor (1 × 1 m) aangetroffen. Het is niet helemaal duidelijk wat het voor een soort spoor geweest is, omdat vanwege het instortingsgevaar het spoor niet gecoupt kon worden (afb. 5). Gelukkig kon wel vondstmateriaal uit dit spoor geborgen worden, waaronder een stuk dikwandig *terra sigilata* (vnr. 7), waardoor het mogelijk is dit spoor met zekerheid in de Romeinse Tijd te dateren.

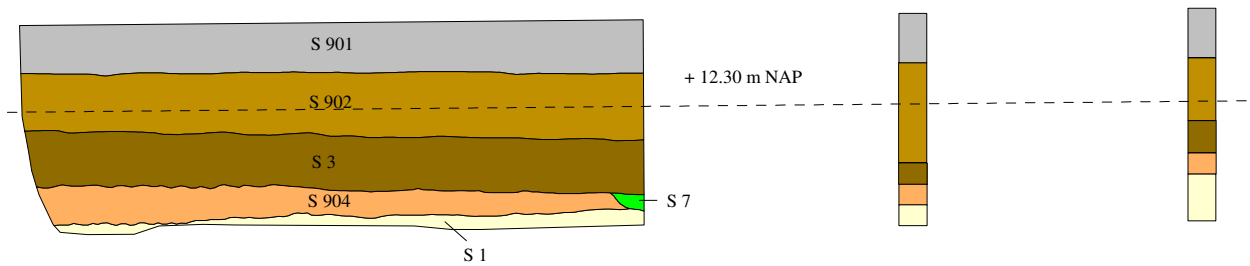
Vlak 1

Vlak 2

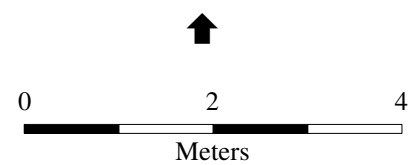

Noordprofiel

Legenda

- Recente bouwvoor
- Nieuwe tijd ophogingslaag
- Romeinse tijd ophogingslaag
- Bioturbatielaag
- Terrasafzetting (C-horizont)
- Kuil
- Puinbaan
- - - - - NAP Hoogtelijn

Afbeelding 6 Overzicht van de sporen die zijn aangetroffen in vlak 1 en 2, samen met het profiel en de boorkolomopnames.

3 Vondsten

3.1 Inleiding

Tijdens het onderzoek is een kleine hoeveelheid vondstmateriaal geborgen. Voor de context van de vondsten wordt verwezen naar bijlage 1. Het betreft materiaal uit de Romeinse Tijd, de Vroege Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd. In deze paragraaf worden deze vondsten besproken. Het voornaamste doel is het beschrijven en dateren van het materiaal ten behoeve van het vaststellen van de vertegenwoordigde periodes en het dateren van de aangetroffen grondsporen. Daarnaast zal aandacht worden besteed aan de aard en conservering van het vondstmateriaal.

3.2 Werkwijze

Aansluitend aan het veldwerk is het geborgen vondstmateriaal gereinigd en opgesplitst in vondstcategorieën. Vervolgens is het materiaal per vondstcategorie geteld en gewogen en ter waardering beschikbaar gesteld aan de materiaalspecialisten. Vondsten zijn gedetermineerd door mw. drs. K.L.B. Bosma (keramiek en glas), drs. N. van Malssen (metaal), mw. drs. H. Halıcı (faunaresten) en drs. J.R. Veldhuis (steen).

3.3 Resultaten

Al het geanalyseerde materiaal is weergegeven in bijlage 1. In totaal zijn 118 vondsten geborgen met een totaal gewicht van ruim 12 kg. Het grootste deel hiervan, respectievelijk 52 en 24 fragmenten, bestaat uit vaatwerk en bouw materiaal. Daarnaast zijn kleinere aantallen metaal (twee stuks), faunaresten (15 stuks), steen (14 stuks) en pijpjarde (negen stuks) geborgen, alsmede één fragment glas en één keramisch artefact.

Aardewerk

K.L.B. Bosma

Het meeste vaatwerk dateert uit de Romeinse Tijd. Het betreft fragmenten van gladwandig, ruwwandig en dikwandig aardewerk. Verder zijn stukken van *terra sigillata* en één fragment van een kom van geverfde waar aangetroffen. Daarnaast is een klein deel te dateren in de Nieuwe Tijd. Aardewerk uit deze periode is vertegenwoordigd door roodbakkend aardewerk, steengoed, faience en industriële keramiek. Eén fragment, een wandscherf van een handgevormde pot met een wafelvormige stempelindruk, dateert uit de Karolingische Tijd (ca. 751 – 987). Al het aardewerk is goed geconserveerd en leent zich goed voor nader onderzoek.

Bouw materiaal

Voor het bouw materiaal geldt hetzelfde als voor het vaatwerk: het grootste deel hiervan bestaat uit Romeinse tegula- en imbrexfragmenten. Daarnaast zijn scherven van dakpannen en mortelresten aangetroffen die te plaatsen zijn in de Nieuwe Tijd.

Afbeelding 7 Dupondius van keizer Traianus. Foto: C.G. Koopstra.

Metaal

Metaal is vertegenwoordigd door een brokje goed geconserveerd koper dat niet nader te duiden is en een munt uit de Romeinse Tijd. Het betreft een dupondius van keizer Traianus (keizer tussen 98–117) met op de keerzijde een afbeelding van de godin Felicitas (Geluk) (afb. 7).² De munt is goed geconserveerd, maar is zwaar versleten door gebruik.

Faunaresten

Faunaresten vertegenwoordigen slechts drie soorten: de meeste fragmenten zijn afkomstig van rund; drie fragmenten van gans zijn vermoedelijk afkomstig van één dier en één fragment is van een schaap of een geit. De faunaresten zijn goed geconserveerd.

Steen

J.R. Veldhuis

In totaal zijn bij dit onderzoek 14 stenen verzameld met een totaal gewicht van 6434,5 kg. Van deze vertonen vier stenen geen sporen van bewerking of gebruik, hoewel de mogelijkheid dat deze als bouwmetaal zijn gebruikt niet kan worden uitgesloten en voor een tweetal stenen ook waarschijnlijk lijkt. Het overige materiaal is onder te verdelen in vijf delen van één of meerdere maalstenen en vijf zekere en mogelijke leistenen dakpanfragmenten. Van de vijf stukken leisteen kunnen drie exemplaren met grote zekerheid als dakpan worden gedetermineerd (vnr. 4). Bij één van deze is een deel van het montage gat aangetroffen, terwijl de twee anderen kenmerkende retouchering vertonen. Deze drie exemplaren zijn afkomstig uit de aangetroffen puinbaan (sp 2) en hebben waarschijnlijk een laatmiddeleeuwse

²De munt was ooit op de voorzijde voorzien van de tekst IMP CAES NER TRAIANO OPTIMO AVG GER DAC P M TR P COS VI P P en op de keerzijde van SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS S C. Hiervan rest op de voorzijde alleen nog G GER DAC, op de keerzijde is de tekst geheel onleesbaar.

datering. Een ander klein en dun leisteen fragment (vnr 2) is aangetroffen in de Romeinse laag (sp 3) en zou om een fragment van een Romeinse dakpan kunnen gaan.

De vijf maalsteenfragmenten zijn in alle gevallen door fragmentatie niet nader te duiden dan maalsteenfragment. Deze determinatie vindt uitsluitend plaats op basis van de steensoort. Deze steensoort, tefriet, werd vanuit het Duitse Eifelgebied als volledig gefabriceerde maalsteen vanaf de IJzertijd over Noordwest-Europa verspreid (Harsema 1979). Door de sterke fragmentatie kunnen deze niet nauwkeurig worden gedateerd. Aangezien twee exemplaren in de Romeinse laag zijn aangetroffen, kunnen deze gevoeglijk in de Romeinse Tijd worden gedateerd; een datering die overeenkomt met de waargenomen uiterlijke kenmerken van de steensoort.³ Gelet op de overeenkomst in de steensoort en postdepositionele aantasting van de stenen, is het zeer waarschijnlijk dat de andere drie maalsteenfragmenten eveneens Romeins zijn.

Diversen

Het fragment glas en het keramisch artefact zijn te plaatsen in de Nieuwe Tijd. Pijpaarde, vertegenwoordigd door twee pijpenkoppen en enkele pijpenstelen, is goed geconserveerd.

3.4 Conclusie

Tijdens het onderzoek is een kleine hoeveelheid vondstmateriaal geborgen, bestaande uit keramiek, glas, metaal, steen en faunaresten. Het grootste deel hiervan dateert uit de Romeinse Tijd en is goed geconserveerd, terwijl een kleinere component te plaatsen in in de Nieuwe Tijd. Het Romeinse materiaal weerspiegelt vermoedelijk nederzettingsafval. De scherf Karolingisch aardewerk zou een strooivondst kunnen zijn.

³Op basis van persoonlijke waarnemingen bij diverse steencomplexen, is gebleken dat er een subtiel verschil lijkt te zijn in de gebruikte steensoort per periode.

4 Conclusies en aanbeveling

Op basis van de resultaten van het archeologische onderzoek kunnen de vraagstellingen uit het PvE als volgt worden beantwoord:

- 1 *Hoe is de geologische en bodemkundige opbouw van het landschap met betrekking tot het onderzoeksgebied ?*

Het plangebied bevindt zich op een glaciaal terras van de Maas. Mogelijk was hier van nature een holtpodzolbodem aanwezig, die door menselijke invloeden omgevormd werd tot een bruine enkeerdgrond.

- 2 *In hoeverre is de bodemopbouw verstoord?*

De oorspronkelijke bodem is niet meer aanwezig. De antropogene A-horizont ligt op de natuurlijke C-horizont.

- 3 *Is er sprake van een gelaagde deklaag van natuurlijke of opgebrachte afzettingen? Zo ja, wat is de correlatie ervan met de conservatiegraad van de vindplaats?*

Er is een duidelijke gelaagdheid van opgebrachte lagen aanwezig. Het betreft ophogingslagen uit de Romeinse Tijd, de Nieuwe Tijd en de Nieuwste Tijd. Doordat vanaf de Romeinse Tijd het terrein is opgehoogd, is de conservering van de sporen goed. In het westelijke deel van de onderzoekslocatie zijn de ophogingslagen het dikst, waardoor de conservering ook beter zal zijn.

- 4 *Is de vindplaats verstoord? Zo ja, in welke mate?*

De vindplaats is niet verstoord; in het oostelijk deel van het plangebied is de Romeinse cultuur- en ophogingslaag wel dunner dan in het westelijke deel, maar er zijn geen aanwijzingen dat deze deklaag en de daaronder liggende sporen door latere activiteiten zijn verstoord.

- 5 *Zijn er sporen aanwezig en wat is de gaafheid daarvan in horizontale en verticale zin?*

Er zijn enkele sporen aangetroffen die in horizontale en verticale zin gaaf te noemen zijn. Omdat ze onder dikke ophogingspakketten liggen zijn ze niet verstoord door latere graafwerkzaamheden.

- 6 *In hoeverre sluiten de sporen aan op die in het ten zuiden aanpalende perceel?*

Er is geen aansluiting van sporen met het aangrenzende perceel. De daar aanwezige gracht is op de onderzoekslocatie niet aangetroffen. Als de proefsleuf iets oostelijker had gelegen, zou dit spoor mogelijk wel aangetroffen zijn.

- 7 *Is er een horizontale en/of verticale stratigrafie en periodisering te herkennen in de opbouw van de vindplaatsen? Zo ja, is er sprake van gescheiden zones (clusters) en/of niveaus?*

Op de onderzoekslocatie is een verticale stratigrafie aanwezig die vindplaatsen uit de Nieuwe Tijd en Romeinse Tijd van elkaar onderscheidt. Er is een duidelijk niveau uit de Nieuwe Tijd aangetroffen met daaronder een Romeins niveau.

- 8 *Is bij nader onderzoek opgraven in meerdere vlakken noodzakelijk en zo ja, hoeveel en waar?*

Als de sporen uit de Nieuwe Tijd relevant bevonden worden, zijn bij vervolgonderzoek twee vlakken noodzakelijk. Wanneer dit niet het geval is kan er met één vlak volstaan worden. Daarbij moet wel rekening gehouden worden

met de mogelijkheid dat in het deel waar de Romeinse ophogingslaag het dikst is (aan de westzijde) een tussenvlak wenselijk kan zijn. Bij de aanleg van de proefsleuf was de aanleg van twee vlakken noodzakelijk, gezien de veiligheid en de beperkte ruimte voor de stort. Dit kan ook een reden zijn om twee vlakken aan te leggen.

- 9 *Wat is de datering van de vindplaats (begin-eind)?*
De datering van de vindplaats is globaal vanaf de Romeinse Tijd tot de Nieuwe Tijd.
- 10 *Om wat voor type vindplaats gaat het in welke periode?*
Hoewel er weinig sporen zijn aangetroffen, kan op basis van voorgaand onderzoek in de omgeving van de onderzoekslocatie gesteld worden dat in zowel de Romeinse Tijd als in de Nieuwe Tijd sprake was van een nederzetting.
- 11 *Wat is de relatie tussen de vindplaats en het natuurlijke landschap?*
De Romeinse nederzetting ligt op een terrasafzetting van de Maas, en is hoger gelegen dan het omliggende landschap.
- 12 *Tot welke vondsttypen of vondstcategorien behoren de vondsten en wat is hun datering?*
De aangetroffen vondstcategoriën zijn keramiek, glas, metaal en faunaresten. De datering van de vondsten bestrijkt de periode Romeinse Tijd – Nieuwe Tijd. In het Romeinse ophogingspakket is onder meer een dupondius van Traianus uit het begin van de 2e eeuw aangetroffen. De meest recente vondst is een fragment van een glas uit de 19e/20e eeuw.
- 13 *Wat is de staat van conservering van sporen en vondsten?*
De sporen zijn goed geconserveerd, het vondstmateriaal is over het algemeen ook goed geconserveerd.
- 14 *Wat is de spoor- en vondstdichtheid?*
De spoordichtheid kon gezien de beperkte omvang van de werkput niet goed bepaald worden, maar wordt laag geacht. De vondstdichtheid daarentegen is hoog.
- 15 *Welke aanbevelingen zijn er te geven na afsluiting van het proefsleuvenonderzoek m.b.t. het vervolgonderzoek, eventueel te nemen behoudsmaatregelen en maatregelen die genomen dienen te worden voor gebieden aangrenzend aan het plangebied?*
De Romeinse ophogingslaag bevindt zich over de gehele lengte van het plangebied op 1,2 m –mv. Indien de ophogingslaag uit de Nieuwe Tijd irrelevant wordt geacht door het bevoegd gezag, kunnen tot deze diepte bodemverstorende activiteiten plaatsvinden.
- 16 *Belangrijkste aspect bij vraag 14: kan direct worden opgeschaald naar een opgraving?*
Tijdens het onderzoek werd duidelijk dat niet direct kon worden doorgestart naar een definitieve opgraving. Dit kwam omdat de plannen betreffende de toekomstige bodemverstoring tijdens de uitvoering van het onderzoek gewijzigd waren. Tevens was het terrein nog bebouwd en daardoor ontoegankelijk voor verder archeologisch onderzoek.

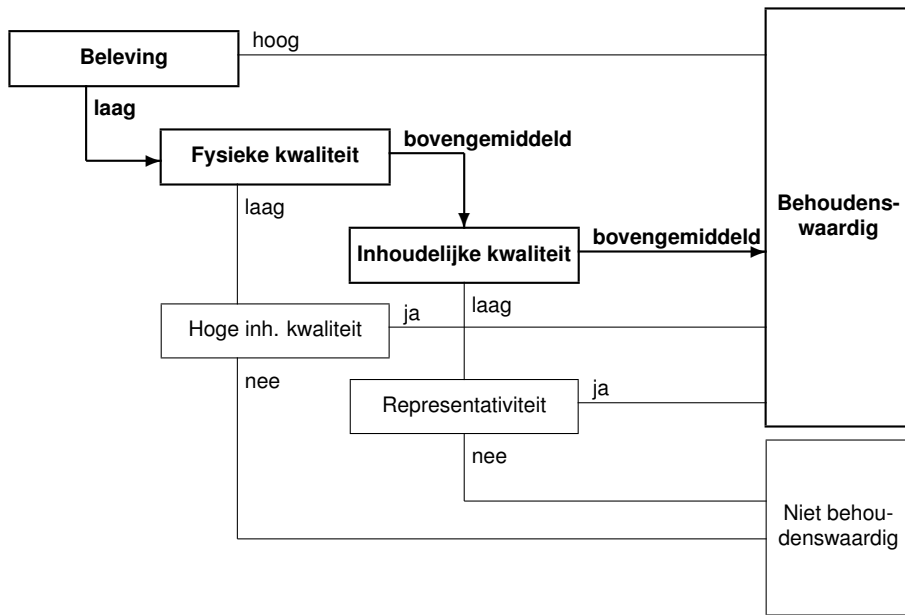
4.1 Aanbeveling

Op basis van de resultaten van het onderzoek kan een aanbeveling gedaan worden omtrent vervolgonderzoek op de onderzoekslocatie en aanliggende percelen. Uit het onderzoek is gebleken dat de bodem minimaal verstoord is. In de Romeinse Tijd en in de Nieuwe Tijd zijn lagen opgebracht die als buffer hebben gefungeerd tegen graafwerkzaamheden in de Nieuwste Tijd. De top van de Romeinse ophogingslaag bevindt zich over de gehele lengte van het plangebied op 1,2 m –mv. Indien de ophogingslaag uit de Nieuwe Tijd irrelevant wordt geacht door het bevoegd gezag, kunnen tot deze diepte bodemversturende activiteiten plaatsvinden. In en onder de Romeinse ophogingslagen bevinden zich behoudenswaardige archeologische waarden die *in situ* behouden moeten blijven (zie hoofdstuk 5: Waardering volgens KNA 3.1). Wanneer dit niet mogelijk is, zal vervolgonderzoek plaats moeten vinden. Dit zal inhouden dat de sloopwerkzaamheden die plaats zullen gaan vinden van het/de pand(en) aan de Grotestraat en de verwijdering van de fundamenten en kelder(s) archeologisch begeleid moeten worden. Wanneer besloten wordt bij de nieuwbouw ook de bodem te gaan verstoren, zal het te verstoren areal middels een definitief archeologisch onderzoek onderzocht moeten worden. Het is aan het bevoegd gezag om de methode en de omvang van het (eventuele) vervolgonderzoek te bepalen.

5 Waardering volgens KNA 3.1

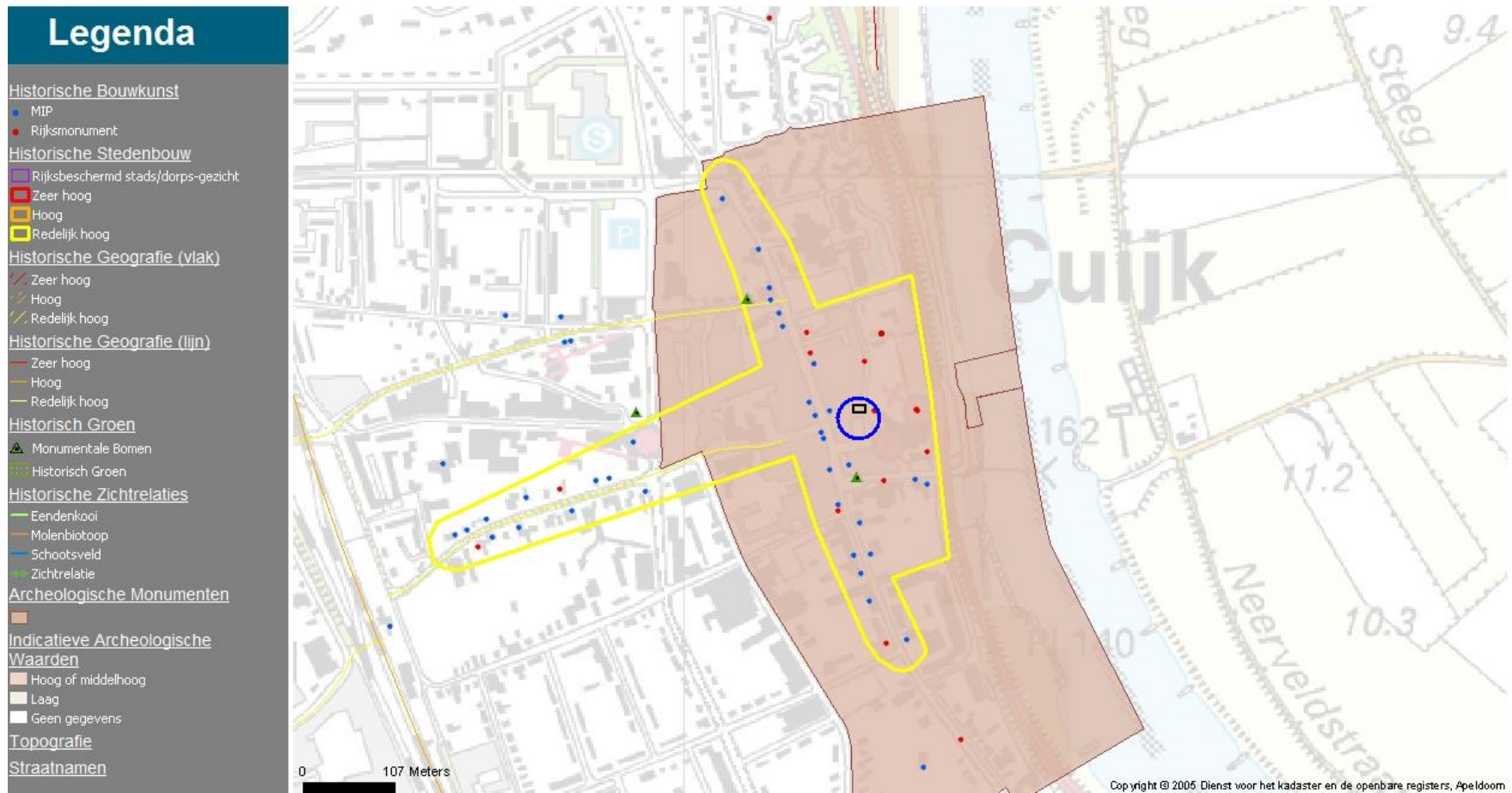
Hieronder wordt de waardering gegeven van de resultaten volgens de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 3.1. De waardering bestaat uit een scoretabel met uitleg en een beslissingsdiagram. In de scoretabel worden de resultaten van het onderzoek van een gewicht voorzien (mogelijke scores: 1 t/m 3). Een laag getal representeert een lage waarde en een hoog getal een hoge waarde. In het beslissingsdiagram wordt op basis van de scores in de tabel bepaald of het object behoudenswaardig is. De behoudenswaardigheid van de vindplaats is het leidende criterium voor het bepalen van de noodzaak voor vervolgonderzoek. Een korte uitwerking van de criteria waarmee in de scoretabel rekening is te vinden bijlage 2. Voor een volledige beschrijving van de normen en regels volgens welke deze waardering tot stand is gekomen, wordt verwezen naar de website van SIKB (www.sikb.nl), waar de documentatie voor deze waardering is te vinden onder 'Archeologie, KNA 3.1, H3 Inventariserend veldonderzoek, Waarderen (VS07)'.

<i>Beleving</i>		opmerkingen
schoonheid	–	nvt
herinneringswaarde	–	nvt
<i>Fysieke kwaliteit</i>		opmerkingen
gaafheid	3	De gaafheid van de aangetroffen sporen is goed.
conservering	3	De conservering van de sporen en vondsten is over het algemeen goed.
<i>Inhoudelijke kwaliteit</i>		opmerkingen
zeldzaamheid	1	In Cuijk en omgeving zijn veel vindplaatsen uit de Romeinse Tijd aanwezig.
informatiewaarde	3	De onderzoekslocatie maakt deel uit van een vicus-terrein en grenst direct aan het laatromeinse castellum. Door het terrein verder te onderzoeken kan inzicht verkregen worden in de verdedigingswerken van het castellum.
ensemblewaarde	3	Een deel van de vicus waar de onderzoekslocatie bij hoort is al opgegraven. Het onderzoek aan deze zijde van de vicus kan informatie opleveren met een grote synchrone ensemblewaarde.
representativiteit	2	In de omgeving van Cuijk zijn veel Romeinse resten bekend. In dit opzicht is de vindplaats representatief. De onderzoekslocatie biedt echter ook de mogelijkheid om de verdedigingswerken van een castellum te onderzoeken. Dit is niet overal mogelijk en dat maakt de vindplaats niet representatief.

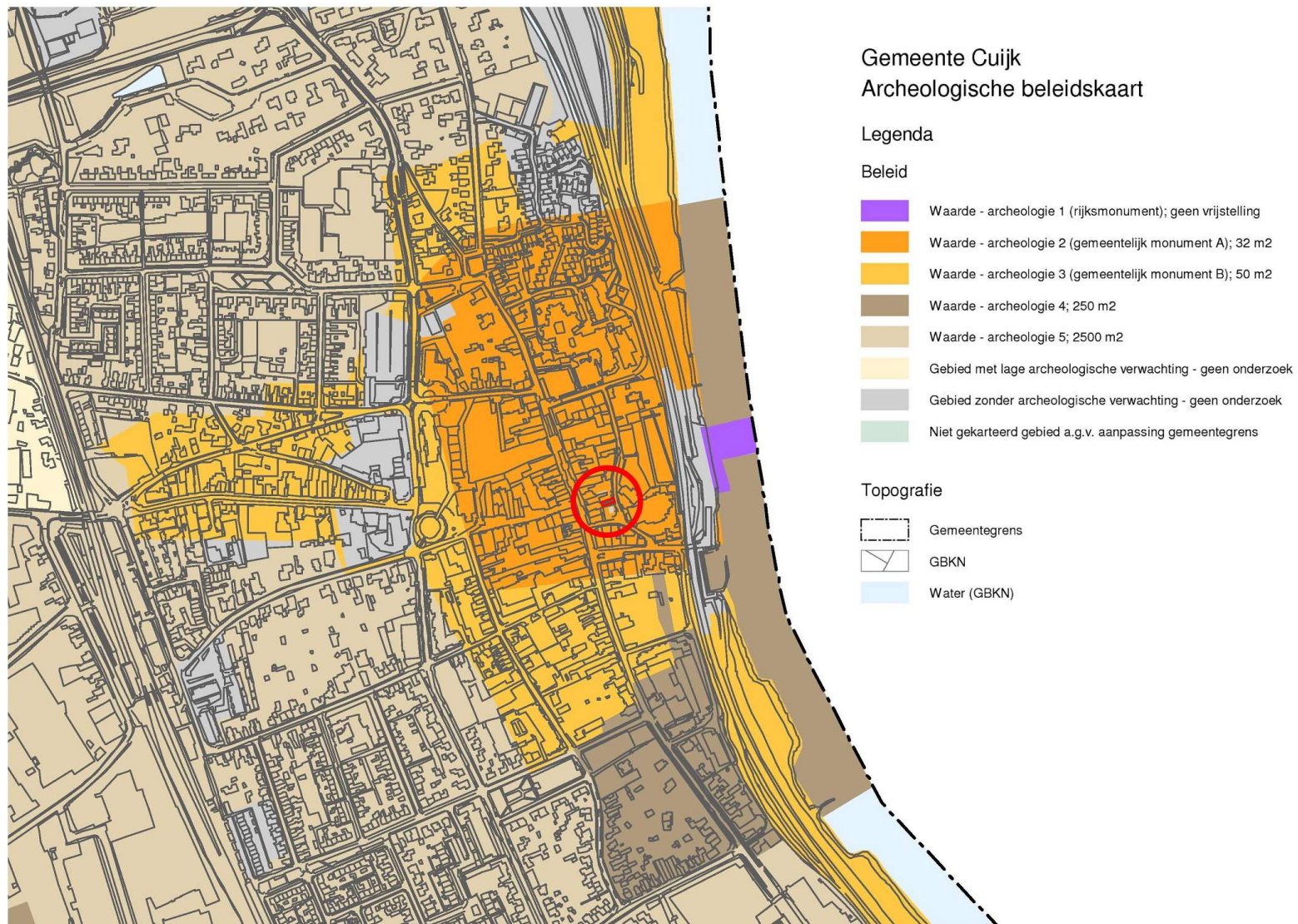

6 Samenvatting

De gemeente Cuijk heeft aan Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) opdracht verleend voor het uitvoeren van een archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van een proefsleuf op de locatie Grotestraat 19-21 in Cuijk. Het terrein is van hoge archeologische waarde. Op de onderzoekslocatie zal nieuwbouw gerealiseerd worden. Door onderkeldering van de toekomstige bebouwing zal de bodem verstoord worden. Door de beperking van de beschikbare ruimte waren er problemen met de afvoer van de stort en het veilig aanleggen van het vlak op een diep niveau. Deze problemen zorgden er voor dat de proefsleuf niet over de gehele lengte van het plangebied aangelegd kon worden. De bodem op de onderzoekslocatie bestond uit verschillende ophogingslagen. De oudste ophogingslaag dateert uit de Romeinse Tijd. In deze laag is een Romeinse munt uit het begin van de 2e eeuw aangetroffen. Op de Romeinse laag ligt een nieuwtijdse ophogingslaag. Er zijn diverse sporen aangetroffen, waarvan er twee een Romeinse datering hebben. De verwachte laatromeinse verdedigingsgreppel is niet aangetroffen, mogelijk bevindt deze zich net ten oosten van de proefsleuf. Volgens het beslissingsdiagram (zie hoofdstuk 5) bevinden zich in en onder de Romeinse ophogingslagen behoudenswaardige archeologische waarden die *in situ* behouden moeten blijven. Wanneer dit niet mogelijk blijkt te zijn, wordt geadviseerd vervolgonderzoek uit te laten voeren.

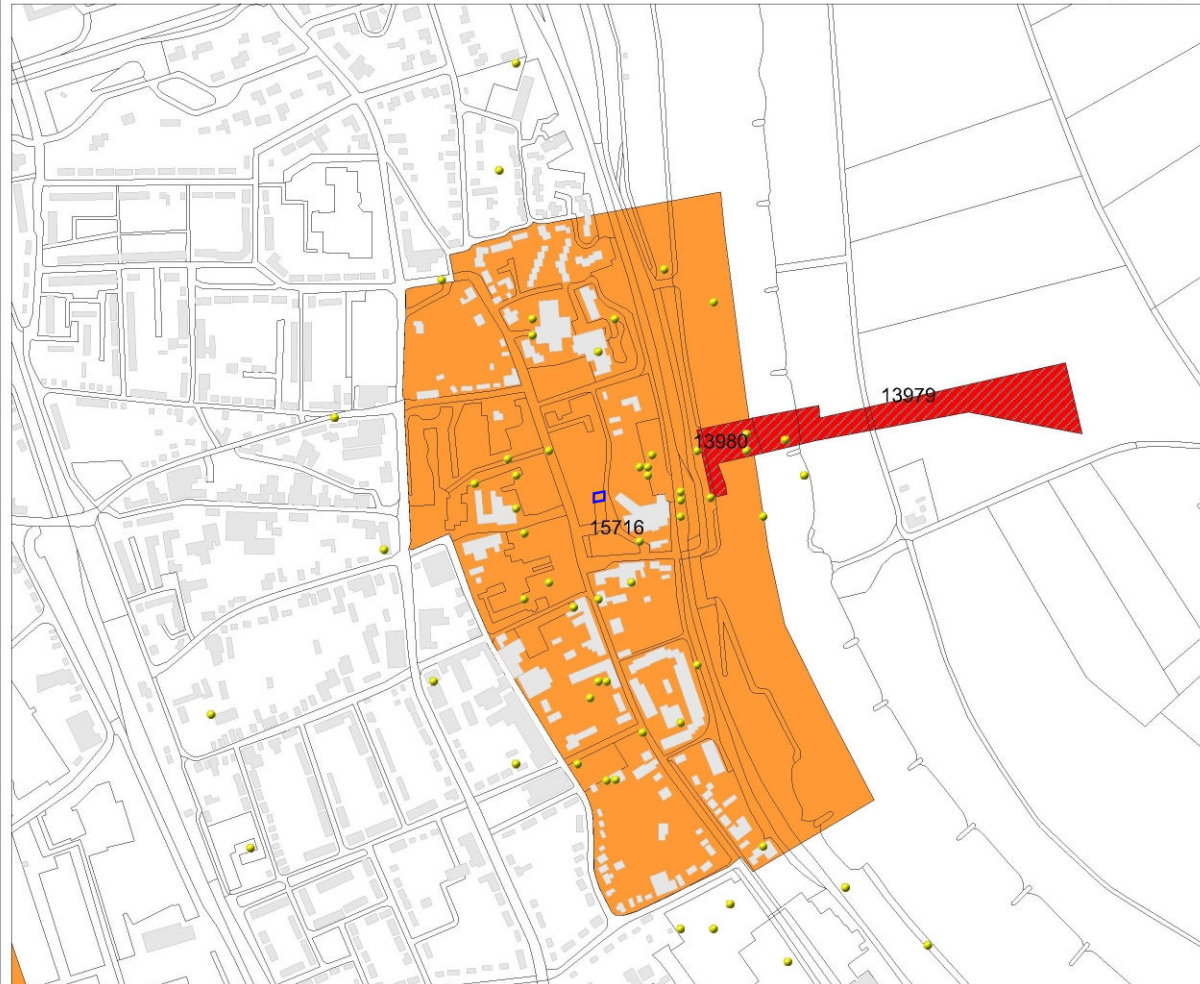
Afbeelding 8 Uitsnede van de Cultuurhistorische Waardekaart van de provincie Noord-Brabant.

Afbeelding 9 Uitsnede van de Gemeentelijke Beleidskaart, gemeente Cuijk.

12-11-2009

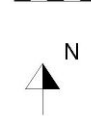
189949 / 416322

Legenda

- WAARNEMINGEN
 - HUIZEN
 - TOP10 ((c)TDN)
- MONUMENTEN**
- archeologische betekenis
 - archeologische waarde
 - hoge archeologische waarde
 - zeer hoge archeologische waarde
 - zeer hoge arch waarde, beschermd

0 100 m

Archis2
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

188488 / 415128

Afbeelding 10 De IKAW met de ligging van de onderzoekslocatie (blauw omlijnd). Bron: www.archis.nl

Afbeelding 11 De onderzoekslocatie geprojecteerd op een kaart met opgravingsresultaten in de omgeving. Bron: Enckevort et al 2002.

Literatuur

Enkevort, H. van & J. Thijssen, 2002. *Cuijk: een regionaal centrum in de Romeinse tijd*. Utrecht (Archeologische Berichten Nijmegen 5).

Harsema, O.H., 1979. *Maalstenen en handmolens in Drenthe van het neolithicum tot ca. 1300 A.D.* Assen (Museumfonds Publicatie 5).

Bijlage 1 Vondstentabel

Overzicht van het aangetroffen vondstmateriaal per werkput, vlak en vak of spoor.
vnr = vondstnummer, N = aantal, RT = Romeinse Tijd (1e – 5e eeuw n. Chr.), LME
= Late Middeleeuwen (1100 – 1500), NT = Nieuwe Tijd (1500 – heden).

put	vlak	vak/spoor	vulling	aardspoor	vnr	inhoud	N	gewicht (gr)	omschrijving	periode	conservering
1	1	2	1	puinbaan	4	bouwmateriaal	4	1900,4	tegula- en imbrexfragmenten	RT	goed
1	1	2	1	puinbaan	4	steen	3	1852,8	leisteek dakpan fragmenten	LME tot NT	goed
1	1	2	1	puinbaan	4	steen	1	1827,3	onbewerkt	-	
1	1	2	1	puinbaan	4	vaatwerk	2	73,9	gladwandig, ruwwandig	RT	goed
1	1	3	1	laag	6	metaal	1	21,0	brokje, sterk koperhoudend	ondetermineerbaar	goed
1	1	3	1	laag	8	metaal	1	10,8	munt: dupondius van Trajanus met op de keerzijde Felicitas, 2e eeuw	RT	goed
1	1	6	1	kuil	9	bouwmateriaal	9	387,9	mortel en puinfragmenten	RT of NT	goed
1	1	6	1	kuil	9	faunaresten	1	14,5	rond, wervel frg.	-	goed
1	1	6	1	kuil	9	pijpaarde	1	9,4	pijpenkop, 18e eeuw	NT	goed
1	1	6	1	kuil	9	vaatwerk	4	56,4	roodbakkend	NT	goed
1	2	5	1	kuil	7	faunaresten	1	53,9	rond, metacarpus	-	matig
1	2	5	1	kuil	7	vaatwerk	3	31,9	dikwandig, terra sigillata	RT	redelijk
1	0a	2	-	aanleg vlak 1	5	bouwmateriaal	3	1323,7	tegula- en imbrexfragmenten	RT	goed
1	0a	2	-	aanleg vlak 1	5	faunaresten	2	67,0	rond, radius frg	-	goed
1	0a	2	-	aanleg vlak 1	5	faunaresten	1	14,0	rond, pelvis (acetabulum) frg.	-	goed
1	0a	2	-	aanleg vlak 1	5	pijpaarde	1	1,7	pijpenstelen	NT	goed
1	0a	2	-	aanleg vlak 1	5	steen	1	30,3	leisteek (mogelijk dakpan)	-	goed
1	0a	2	-	aanleg vlak 1	5	steen	1	292,0	onbewerkt	-	redelijk/goed
1	0a	2	-	aanleg vlak 1	5	vaatwerk	1	89,4	dikwandig	RT	goed
1	p1	902	1	ophogingslaag	3	bouwmateriaal	1	33,6	grijsbakkend dakpanfragment	NT	goed
1	p1	902	1	ophogingslaag	3	faunaresten	2	11,9	gans, tibia compleet	-	goed
1	p1	902	1	ophogingslaag	3	faunaresten	1	5,2	gans, femur compleet	-	goed
1	p1	902	1	ophogingslaag	3	faunaresten	2	2,2	gans, pelvis frg.	-	goed
1	p1	902	1	ophogingslaag	3	glas	1	56,5	steel van kelkglas, 19e-20e eeuw	NT	goed
1	p1	902	1	ophogingslaag	3	pijpaarde	3	17,0	pijpenkop, 18e eeuw en pijpenstelen	NT	goed
1	p1	902	1	ophogingslaag	3	vaatwerk	16	140,8	roodbakkend, faience, steengoed, industriële keramiek	NT	goed
1	p1	902	1	ophogingslaag	10	vaatwerk	1	25,1	steengoed	NT	goed
1	p1	903	1	ophogingslaag	2	bouwmateriaal	2	341,0	tegula- en imbrexfragment	RT	goed
1	p1	903	1	ophogingslaag	2	faunaresten	2	33,5	rond, mandibula frag.	-	goed
1	p1	903	1	ophogingslaag	2	faunaresten	1	29,4	rond, scapula frg.	-	goed
1	p1	903	1	ophogingslaag	2	faunaresten	1	7,3	s/g, tibia frg.	-	goed
1	p1	903	1	ophogingslaag	2	faunaresten	1	16,6	rond, femur frg.	-	goed
1	p1	903	1	ophogingslaag	2	pijpaarde	4	7,6	pijpenstelen	NT	goed
1	p1	903	1	ophogingslaag	2	steen	1	4,0	leisteek (mogelijk dakpan)	mogelijk RT	goed
1	p1	903	1	ophogingslaag	2	steen	1	825,0	bouwmateriaal ?	-	goed
1	p1	903	1	ophogingslaag	2	steen	2	441,4	maalsteen fragmenten	waarschijnlijk RT	redelijk/goed
1	p1	903	1	ophogingslaag	2	vaatwerk	1	3,4	steengoed knikker	NT	goed

put	vlak	vak/spoor	vulling	aardspoor	vnr	inhoud	N	gewicht (gr)	omschrijving	periode	conservering
1	p1	903	1	ophogingslaag	2	vaatwerk	18	722,6	gladwandig, ruwwandig, terra sigillata, roodbakkend	RT/NT	goed
1	stort	-	-	-	1	bouwmateriaal	5	96,9	imbrexfragment en mortel	R T/NT	goed
1	stort	-	-	-	1	steen	3	578,9	maalsteen fragmenten	waarschijnlijk RT	redelijk/goed
1	stort	-	-	-	1	steen	1	582,8	kalkzandsteen onbewerkt (bouw?)	-	goed
1	stort	-	-	-	1	vaatwerk	7	179,2	geverfde waar, gladwandig, dikwandig, terra sigillata, vme handgevormd, steengoed	RT/Karolingisch/NT	redelijk/goed

Bijlage 2 Waarderingscriteria conform KNA 3.1

<i>Beleving</i>		opmerkingen
schoonheid	–	zichtbaarheid vanaf het maaiveld als landschapselement; vorm en structuur; relatie met omgeving
herinneringswaarde	–	verbondenheid met feitelijk historische gebeurtenis; associatie met toegeschreven kwaliteit of betekenis
<i>Fysieke kwaliteit</i>		opmerkingen
gaaft	1/2/3	aanwezigheid sporen; gaaft sporen; ruimtelijke gaaft; stratigrafie intact; mobilia in situ; ruimtelijke relatie tussen mobilia onderling; ruimtelijke relatie tussen mobilia en sporen; aanwezigheid antropogeen biochemisch residu; stabiliteit van de natuurlijke omgeving
conservering	1/2/3	conservering artefacten (metaal/overig) conservering organisch materiaal
<i>Inhoudelijke kwaliteit</i>		opmerkingen
zeldzaamheid	1/2/3	het aantal vergelijkbare monumenten (monumenttypen) van goede kwaliteit uit dezelfde periode binnen dezelfde archeoregio waarvan de aanwezigheid is vastgesteld;
informatiewaarde	1/2/3	idem, op basis van een recente en specifieke verwachtingskaart opgraving/onderzoek van vergelijkbare monumenten binnen dezelfde archeoregio (minder/meer dan 5 jaar geleden; volledig/partieel); recent en systematisch onderzoek in de betreffende archeoregio; recent en systematisch onderzoek van de betreffende archeologische periode; passen binnen vastgesteld onderzoeksprogramma van universitair instituut, RCE of anderen
ensemblewaarde	1/2/3	synchrone context: voorkomen van monumenten uit dezelfde periode binnen de micro-regio; diachrone context: voorkomen van monumenten uit openvolgende perioden binnen de micro-regio; landschappelijke context: fysisch- en historisch-geografische gaaft van het contemporaine landschap; aanwezigheid van contemporaine organische sedimenten in de directe omgeving
representativiteit	–	kenmerken voor een bepaald gebied en/of periode; het aantal vergelijkbare monumenten van goede fysieke kwaliteit uit dezelfde periode binnen dezelfde archeoregio waarvan de aanwezigheid is vastgesteld en waarvan behoud is gegarandeerd; idem, op basis van een recente en specifieke verwachtingskaart